

O KOMINÍKOVI

Kominík nenosí jenom žebřík a černou tvář. Kominík nosí také štěstí. To vědí všichni lidé, a hlavně ti, co mají knoflíky u kabátu. Když jde kolem, honem se za některý chytí a myslí si na, po čem touží. A skutečně se jim to vyplní, protože lidé dělají tak už odedávna a budou tak dělat, pokud kominíci budou chodit po ulicích. Kdyby to nebyla pravda, jistě by to nedělali.

Tak vidíte: všichni lidé mohou být po svém šťastni. Potřebují k tomu jen knoflík a kominíka.

Toto dobře věděl Jeník, malý sirotek. Protože byl chudáček, žijící den ze dne na dlažbě předměstí, měl mnoho krásných přání. Mohl toužiti po rohlíku, po lístku na kolotoč, po zemřelé mamince nebo po jablíčku, které prodávaly paňmámy v ošátkách na náměstí svatého Jakuba. Protože nic neměl, míra jeho štěstí byla veliká.

Ale byla tu jedna veliká chyba: malý Jeník neměl u svého roztrhaného kabátu a u roztřepaných kalhot ani jeden knoflík. Kalhoty i kabát dostal od dobrých lidí, ale to víte, že ani dobří lidé nedávají své nejlepší. Proto když je od nich dostal darem, byly už řádně ošuntělé a všechny knoflíky byly pryč. Dobrodinci, kteří mu šaty dali, si nemyslili, že by tak malý chlapec potřeboval knoflíky. Stačilo, že přikryly jeho nahotu. Také Jeníka zprvu ani nenapadlo, že by jeho šatům se něčeho nedostávalo. Teprve když zvěděl tajemství o kominíku, knoflíku a štěstí, smutně si pomyslel:

Já nemohu být šťasten, protože nemám žádný knoflík.

Rmoutilo jej to velice, protože si přál býti šťasten. A kdo by si toho také nepřál!

Od té doby nemyslil na nic jiného než na to, jak by získal nějaký knoflík. Pro ostatní děti není to nic těžkého, ale pro Jeníka byla ta práce nemalá. S knoflíkem bývá vždycky spojen nějaký tatínek, který jej kupuje, a nějaká maminka, která jej přišívá. A tyto dva předpoklady Jeníkovi naprosto chyběly.

Jeník si chtěl na knoflík vydělati. Nosil jedné paní vodu do pátého patra, druhé zase vozil uhlí v malém vozičku s huňatým psem, chodil do dědiny pro mléko a vůbec dělal vše, co dovede chlapec v jeho stáří.

Ale na knoflík si peněz přece nevydělal. Lidé si mysleli: nač dávat tak malému chlapci peníze, kterým nerozumí a jež by nejspíše jen promlsal? Dáme mu raději něco k jídlu – to mu lépe poslouží.

A dávali mu. Tu chleba, tu sýr, tu talíř polévky nebo nějaké zbytky od oběda. Jeník pak, když se najedl, upadal do takové blaženosti, že zapomínal i na knoflík a věřil, že si svého štěstí dobude bez něho.

Když však večer řádně vytrávil a neměl v kapse nic než hlad, tu vyprchala mu všechna sebedůvěra, všechna síla; toužený knoflík počal mu tančiti před očima i se všemi svými zázračnými

vlastnostmi. Zvláště když šel kolem knoflíkářského krámu, kde byly za výkladem celé hromady různých knoflíků. Tu byly vojenské, tu zase civilní. Jedny celé zlaté s krásnými vyrytými písmeny, jiné námořnické s namodralým leskem moře. Na některých byly čtyři viditelné dírky, na jiných byly dírky ukryty pod lesklým kovovým pláštěm. Nade všemi zářila řada velkých perleťových knoflíků, které přitahovaly Jeníkovy oči jako magnety.

Tyto jistě přinášejí největší štěstí, myslil si Jeník, ale sotva kdy se na ně zmožu. Budou jistě notně drahé.

Přece však díval se na ně lačněji a lačněji, až paní v krámě jej zpozorovala, a nechápajíc jeho plápolavých očí, odehnala jej.

„Běž pryč, špinavý kluku! Nekouká ti z očí nic dobrého.“

Myslíla, že jí chce něco ukrásti, a Jeník zahanben odešel.

V noci potom, když spal v nadsklepní světničce na kusech hadrů s deseti ještě nešťastnějšími lidmi, perleťový knoflík i nepřejícná tvář prodavačky vznášely se v jeho snech.

Když tak dlouho a marně toužil, přihodilo se mu jedenkrát, že uviděl na ulici děvčátko, které mělo na kabátě právě onen krásný perleťový knoflík, který viděl v krámě. Ale nejen toho si povšiml Jeník; zpozoroval také, že krásný knoflík visí jen na nitce a že se brzy utrhne. Srdce se mu zachvělo při pomyslení, že by jej ta dívenka mohla ztratit a on najít. To by byl konec jeho bolestem. Již zítra by mohl mít to, nač by si jen pomyslel.

Proto se nepozorovaně stočil za ní a sledoval ji. Po čem tolik toužil, to se také stalo. Právě když děvčátko vstupovalo do dveří nízkého domu, knoflík se utrl a zůstal ležet na dlažbě, aniž to zpozorovalo. Bylo to tuze nevšimavé děvčátko, když se uváží, že to byl jediný knoflík, který mělo, a že jeho ztrátou samo bylo zbaveno i všeho štěstí, které se na něj upínalo.

Jeník zajásal. Opatrně zvedl knoflík a držel jej v ruce. Zazářil na slunci jako drahokam. Honem jej schoval do kapsy a ohlédl se.

Děvčátko zašlo a nic nepozorovalo.

Jeník zmizel na nejbližším rohem. Pozorně si jej odnesl domů. Svlékl si kabát a vypůjčil si jehlu. Nit vytáhl z hadrů, na nichž spával, a hned se dal do přišívání, aby byl hotov, dříve než se setmí.

Ale teď si na něco vzpomněl. Vzpomněl si na dívenku, která někde pláče, protože ztratila krásný knoflík. Možná že ani neví, co radostí mohla jím nabýti. Kdyby byla věděla, co dovede způsobit knoflík a kominík, jistě by bývala opatrnější. Jednoho dne se to jistě doví. Ale knoflík už bude pryč. Možná že už nikdy druhého nenabude, neboť těžko je nabýti knoflíku. Ztratila jej a on jej vzal. Vzal – ne, našel. Měl by jí jej vrátit?

Ne, to Jeník nedovedl, protože mnoho těžkých dní po něm toužil.

Až mi přinese knoflík štěstí, potom jí jej vrátím, a třeba i něco k němu přidám, myslil si.

Ale najdu potom zase ji?

Ruce se mu trochu třásly, ale přišival a přišival.

Druhého dne vyšel s knoflíkem jako s hvězdou. Zdálo se mu však, že by lidé příliš na něho civěli, kdyby jej jen tak beze všeho spatřili na jeho rozbitém kabátě. Proto si jej zacláněl trochu rukou. Báł se také, aby nepotkal včerejší děvčátko.

Chodil, chodil a hledal kominíka. Přemýšlel také o tom, co by si měl přát. Rozhodl se pro zlatý zámek na skleněné hoře a pomeranč.

K poledni spatřil kominíka. Byl černý jako mouřenín, jen oči měl modré jako fialky. Honem stočil krok na chodník, po němž kominík šel, a pevněji stiskl knoflík.

Srdce se mu v prsou rozbušilo jako zvon.

Kominík se přibližoval.

Šel klidně a usmíval se.

Jeník byl bledý a svíral ledovými rukama knoflík víc a více.

Až přijde na pět kroků ke mně, tak zašeptám svou prosbu, myslil si.

Kominík byl u něho. Pod černými vousy ležel tichý, bílý úsměv.

„Teď!“ řekl si Jeník, polohlasně ze sebe vyřážeje:

„Zá-mek a po-me-“

Prásk!

Knoflík přišitý vetchou nití a příliš tažený Jeníkovou rukou se utrl a zůstal mu mezi prsty i se stopkou nití jako uvadlé kvítko.

Jeníkovy naděje se naráz zřítily. Slzy mu vstoupily do očí a pláč do hrdla. Byl neskonale nešťasten; neboť viděl v tom trest za to, že vzal cizí knoflík pro své štěstí.

Vzlykal tolik, že kominík se obrátil a přistoupil k němu.

„Co se ti stalo, chlapečku?“ ptal se. Jeho hlas byl právě tak čistý jako kominík zasazený.

Ale Jeník usedavě naříkal, drže knoflík v ušpiněné ruce.

„Udělal ti někdo něco, či jsi něco ztratil?“

Kominíkova ruka přejela Jeníkovi přes hlavu jako teplá vlna.

„Sebral jsem knoflík,“ vyhrkl. „Chtěl jsem zámek a pomeranč. Proto jsem včera sebral knoflík.“

A dal se znovu do pláče.

„A čím jsi?“

Jeník nevěděl, čím je. Nepatřil nikomu, ač člověku je tak dobře, když může někomu patřiti.

Kominík vzal uplakaného Jeníka za ruku a vedl jej s sebou. Ruka jeho byla černá a plná sazí, ale Jeník se pod ní proměnil v pokorného beránka.

Kominík uvedl Jeníka do malého domku – právě do toho, v němž zmizela včerejší dívenka.

„Maminko a Lído, vedu vám chlapce, který pláče, že chtěl zámek a pomeranč.“

„Nepláču proto,“ řekl Jeník, „ale proto, že jsem sebral knoflík.“

„Zámek ani pomeranč ti nemůžeme dát,“ řekla paní kominíková, „ale dáme ti oběd.“

A dali mu. Posadili jej za stůl a nalili mu plný talíř polévky. Z jedné strany seděl pan kominík – už čistý a umytý, z druhé paní a naproti Lída, která ztratila včera knoflík.

Dávali mu dobré a laskavé otázky a Jeník odpovídal. Jakživ toho tolik nenapovídal jako tenkrát. Všechno pověděl, jak je sám, jak chtěl štěstí, jak hledal knoflík a jak vše dopadlo.

Pan kominík a paní kominíková se usmívali. Lída hleděla na něho vážnými a podivujícími se očima a polévka kouřila a voněla jako kadidlo v kostele.

„Líbíš se mi, chlapče,“ řekl nakonec kominík, „a jestli chceš, můžeš u nás zůstat a naučím tě kominářem. Beztoho je Lídě samotné smutno.“

Paní zakývala hlavou a Lídě zablesklo se v očích. Jeník radostně přikývl a velkou radost přikryl velkým kusem masa, aby mu neutekla. Neboť zde nesestupovalo jídlo do žaludku, ale rovnou do srdce.

Jeník se učil kominíkem.

Být kominíkem znamená obšťastňovat lidi. Ale kominíka nemůže potkat štěstí pomocí knoflíku. Protože štěstí nosí, nemůže z něho brát.

Ale Jeník nepozoroval, že je vyloučen z této milosti, a byl šťasten, i když věděl, že sám, co kominík, nemůže se chytit za knoflík před jiným kominářem a přát si splnění toho, po čem touží.

Lezl po vysokých střeších kolem nebe a komíny se spouštěl do začouzených ohnišť. Lidé jej měli rádi, protože uměl vyčistiti komíny jako klíčky, takže jídla, která pod nimi se vařila, podobala se čist'ounkým kanárkům. **Upravoval cestu slunci a vzduchu k lidskému ohni.** To je dobrá práce.

Čas utíkal jako voda a Jeník rostl jako z vody. Pan kominík byl s ním spokojen, paní měla jej ráda a Lída? Ach, ta mu už dávno odpustila nejen to, že jí vzal kdysi knoflík, ale i to, že si vzal ji samu.

Tenkrát už Lída vyrostla na břízku a Jeník byl jako buk.

Až se s ním někdy potkáte, dobře ho poznáte. Vypadá jako každý jiný kominík, ale má plné kapsy knoflíků a dává je každému, komu na kabátě scházejí, neboť nechce nositi štěstí jen jedněm, a druhým ne.

Býti kominíkem znamená obšťastňovati lidi, kteří mají knoflíky. Až budou všichni lidé mít knoflíky – budou všichni šťastni.

